

Sameiginleg umsögn um tillögu til þingsályktunar um aðgerðaáætlun vegna offitu á Íslandi fyrir árin 2026–2030, mál nr. 131, þingskjal 131.

Umsögn þessi er unnin í samstarfi fjögurra félaga, Diabetes Ísland, Félags fagfólks um offitu, Krabbameinsfélags Íslands og SÍBS.

Félögin fagna því að fyrir liggi tillaga til þingsályktunar um aðgerðaáætlun vegna offitu á Íslandi fyrir árin 2026–2030 og styðja meginmarkmið hennar.

Í fyrri umsögnum um málið var einkum lögð áhersla á forvarnir og aðgerðir í þágu barna og ungmenna. Félögin telja áfram sérstaklega mikilvægt að í áætluninni sé lögð áhersla á forvarnir, snemmtækan stuðning og jafnt aðgengi að þjónustu.

Félögin leggja jafnframt áherslu á að ábyrgð á heilsusamlegu mataræði verði ekki fyrst og fremst lögð á einstaklinginn heldur þurfi að skapa matarumhverfi sem auðveldar heilsusamlegt val og gerir það eins hagkvæmt og auðið er.

Í því samhengi fagna félögin því að í nýlegri skýrslu heilbrigðisráðuneytisins, [Lýðheilsuáskoranir barna og ungmenna – Drög að aðgerðum til 2035](#), séu lagðar til skýrari og viðameiri aðgerðir á nokkrum þeirra sviða sem falla undir aðgerð 1. Þar má meðal annars nefna bann við markaðssetningu óhollra matvæla og drykkja til barna, auknar kröfur til skóla- og leikskólamáltíða og aukna fjármögnun Lýðheilsusjóðs með tekjum af álögum á tiltekna vörur. Einnig mætti skoða aðrar leiðir til að móta matarumhverfið, svo sem takmarkanir á magnafsláttum á óhollum matvælum og reglur um staðsetningu þeirra í verslunum til að draga úr freistingum.

Félögin benda jafnframt á [rannsóknarsamantekt og ráðleggingar samnorræna verkefnisins CAPOC](#) um stjórnvaldsaðgerðir sem gætu nýst til að sporna gegn ofþyngd og offitu barna. Þar eru teknar saman fyrirbyggjandi vísbendingar um áhrif slíkra aðgerða á mataræði og hreyfivenjur barna. Niðurstöðurnar styðja áherslu á aðgerðir sem móta matarumhverfið, meðal annars hagræna hvata, bætt skólamáltíðaumhverfi og öflugri löggjöf um markaðssetningu á óhollum mat og drykkjum sem beint er að börnum. Þetta samræmist einnig [fyrstu alþjóðlegu leiðbeiningum WHO um meðferð offitu barna og ungmenna](#), þar sem lögð er áhersla á að meðferð ein og sér nægi ekki til að snúa við þróuninni og að samhliða þurfi samfélagslegar aðgerðir sem gera heilsusamlegt mataræði og tækifæri til hreyfingar aðgengilegri og viðráðanlegri fyrir börn og fjölskyldur.

Félögin telja því mikilvægt að aðgerð 1 takmarkist ekki við frekari skoðun á fýsileika þessara úrræða. Byggt verði á þeirri vinnu sem þegar liggur fyrir og ráðist í nauðsynlega útfærslu, þar á meðal lagabreytingar eftir því sem við á, svo innleiðing geti hafist án óþarfa tafa.

Félögin styðja að komið verði á reglubundinni landskönnun á mataræði barna og unglinga en telja

mikilvægt að skýrar komi fram hvaða upplýsingum könnuninni er ætlað að skila og hvernig þær verði nýttar við mótun og mat á forvarnaraðgerðum. Þar sem sérstaklega er vísað til jöfnuðar verði jafnframt tryggt að niðurstöður geti varpað ljósi á félagslegan og annan ójöfnuð í mataræði barna.

Félögin fagna aðgerð 2 um að vinnu gegn fordómum vegna holdafars en telja mikilvægt að kveðið sé skýrar á um aðgerðir innan heilbrigðiskerfisins og eftirfylgni með þeim. Rannsóknir hafa sýnt að fordómar vegna holdafars geta haft áhrif á samskipti, greiningu og þá þjónustu sem einstaklingar fá og jafnframt dregið úr trausti þeirra á heilbrigðiskerfinu. Aðgerðin ætti að miða að raunverulegum breytingum á viðhorfum og starfsháttum innan heilbrigðisþjónustunnar en ekki eingöngu vitundarvakningu.

Samandregið telja félögin að auka beri áherslur aðgerðaráætlunarinnar á raunverulegar aðgerðir byggðar á fyrirliggjandi þekkingargrunni og setja framkvæmdir í forgang.

Félögin undirstrika stuðning sinn við meginmarkmið tillögunnar og eru tilbúin til frekara samtals um ofangreint og um árangursríkt samstarf til að draga úr offitu og ofþyngd til framtíðar.

Reykjavík, 8. október 2026

f.h. Diabetes Íslands
Fríða Bragadóttir, framkvæmdastjóri

f.h. Félags fagfólks um offitu
Gréta Jakobsdóttir, formaður

f.h. Krabbameinsfélagsins
Halla Þorvaldsdóttir, framkvæmdastjóri

f.h. SÍBS
Guðmundur Löve, framkvæmdastjóri